

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПЛАНОВО-ОБЛІКОВИХ ОДИНИЦЬ ТА СИСТЕМИ ЦЕНТРІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУДНОБУДУВАННІ

У статті розглянуто взаємозв'язок планово-облікових одиниць та системи центрів відповідальності в суднобудуванні

Постановка проблеми. Зміни в системі оперативного управління та впровадження у практичну діяльність суднобудівних підприємств сучасних підходів щодо управління витратами виробництва виявляють потребу в проведенні досліджень. Одна з проблем, яка потребує дослідження – це визначення напрямків взаємодії системи планово-облікових одиниць та системи центрів відповідальності в процесі управління витратами суднобудівного підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання щодо системи планово-облікових одиниць у суднобудівній галузі розглядали у своїх працях Іванов Б.В., Логінов С.П., Толкачов М.П., Кошкин К.В., Кузютина М.Ю., Конопацкий В.М. та інші фахівці [1-5]. Нажаль в працях останніх років не приділяється достатня увага формуванню системи центрів відповідальності в суднобудівній галузі в умовах функціонування системи планово-облікових одиниць. Окремі питання формування системи управління витратами за центрами відповідальності були розглянуті в наступних працях [6-8], але вони не досліджують проблему взаємодії центрів відповідальності з існуючою системою планово-облікових одиниць в суднобудуванні.

Мета статті. Визначення взаємозв'язку системи центрів відповідальності у процесі управління витратами виробництва з існуючою системою планово-облікових одиниць суднобудівних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. При організації взаємодії системи планово-облікових одиниць і управління витратами на основі центрів відповідальності необхідно знайти рішення наступних проблем:

1. Відповідність певних планово-облікових одиниць конкретним центрам відповідальності.
2. Система звітності і показників, які характеризують виконання робіт за планово-обліковою одиницею і центром відповідальності.

Розглядаючи відповідність планово-облікових одиниць центрам відповідальності, слід вказати на те, що центром відповідальності в процесі своєї господарської діяльності можуть виконуватися роботи, що відповідають однієї чи декільком планово-обліковим одиницям, встановленим на суднобудівному підприємстві. Можливий взаємозв'язок можна представити у виді схем наведених на рис. 1 та рис. 2.

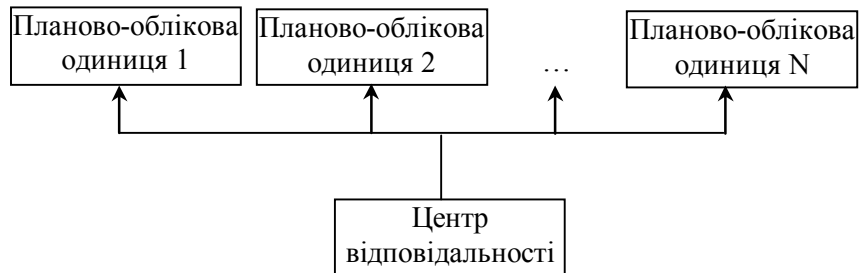

Рис. 1. Схема випадку, коли центром відповідальності виконується вся сукупність робіт з будовання судна, яка відноситься до однієї чи декількох планово-облікових одиниць

При цьому необхідно пам'ятати, що окремий центр відповідальності може виконувати як весь обсяг робіт із планово-облікової одиниці, так і тільки лише її частину.

Схема на рис. 1 показує випадок, коли в результаті господарської діяльності центром відповідальності виконується весь комплекс робіт з побудови судна, що відноситься до однієї (чи більше) планово-облікової одиниці. В якості подібного центру відповідальності може виступати один з цехів верфі, відповідно, комплекс робіт з побудови судна виконуваний у повному обсязі даним цехом є цехо-етапом. Тим часом, у результаті виконання даним центром відповідальності робіт з цеху-етапу був виконаний і комплекс робіт з його складових – за технологічними комплектами.

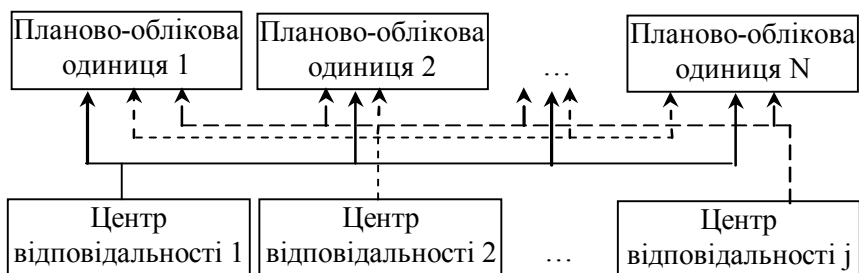

Рис. 2. Схема випадку, коли центром відповідальності виконується частина робіт з будовання судна, яка відноситься до однієї чи декількох планово-облікових одиниць

На рис. 2 представлена схема випадку, при якому задачею центра відповідальності є виконання лише частини робіт із планово-облікової одиниці. Відповідно, для виконання повного комплексу робіт за планово-обліковою одиницею у даному випадку необхідна діяльність кількох центрів відповідальності.

Описане різноманіття відповідності робіт, які виконуються центрами відповідальності, окремим планово-обліковим одиницям залежить від номенклатури планово-облікових одиниць і підходу покладеного в основу формування центрів відповідальності на суднобудівному підприємстві. При чому, якщо за основу побудови системи центрів відповідальності на суднобудівному підприємстві взята його організаційна структура, то кількість випадків, коли весь комплекс робіт із первинної планово-облікової одиниці буде виконуватися силами декількох первинних центрів відповідальності, буде незначно мало. Що, у свою чергу, дозволяє системі управління суднобудівним підприємством зіставити дані про витрати й інші показники діяльності. А значить, і організувати цілеспрямоване застосування управління витратами на основі центрів відповідальності і оперативне управління на основі планово-облікових одиниць у комплексі. З іншого боку, потреби суднобудівного підприємства при управлінні витратами виробництва, особливості виробничого процесу можуть зажадати використання трохи іншого підходу до формування центрів відповідальності. Наприклад, якщо в основу ієрархії центрів відповідальності будуть покладені види діяльності необхідні для здійснення виробничого процесу, що може мати сенс для цехів машинобудівної частини, то забезпечити зіставлення показників витрат буде важко і зажадає великих витрат праці на аналітичні процедури.

Варто помітити, що при великій кількості на підприємстві випадків, при яких робота за планово-обліковою одиницею виконується декількома центрами відповідальності, побудувати взаємодію між розглянутими підходами управління буде практично неможливо. Тому в даному випадку суднобудівним підприємствам варто використовувати дані підходи до керування незалежно один від одного.

Як бачимо, ми за кооперацію при використанні в практиці управління витратами виробництва суднобудівного підприємства і системи планово-облікових одиниць, і системи центрів відповідальності, тому що вони вирішують різні завдання. Система планово-облікових одиниць потрібна для планування робіт з будування судна та формування собівартості, система центрів відповідальності дозволяє:

- більш якісно оцінювати результати виконаних робіт за планово-обліковими одиницями;
- підвишити рівень аналітичності інформації про витрати виробництва;
- підвишити рівень відповідальності керівників виробничих підрозділів за результати своєї діяльності.

Висновки і перспективи дослідження. Наведені варіанти взаємозв'язку планово-облікових одиниць та центрів відповідальності в суднобудуванні дозволяє визначити переваги та недоліки кожного варіанту взаємозв'язку, що може бути використано при удосконаленні процесу управління витратами виробництва на суднобудівних підприємствах. Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні підходів щодо закріплення всіх витрат, пов'язаних з роботами по планово-обліковим одиницям, за відповідними центрами відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Иванов Б.В. Учет, калькуляция и анализ хозяйственной деятельности судостроительных и судоремонтных предприятий. – М.: “Морской транспорт”, 1955. – 486 с.
2. Логинов С.П., Толкачев М.П. Методы калькуляции в судостроении. – Л.: Судпромгиз, 1961. – 188с.
3. Логинов С.П. Экономика судостроительной промышленности. Изд. 2-е, перераб. и доп. – Л.: “Судостроение”, 1973. – 336 с.
4. Кошкин К.В. Организация компьютеризированных интегрированных производств в судостроении: Монография. – Николаев: УГМТУ, 1999. – 220 с.
5. Кузютина М.Ю., Конопацкий В.М. Основные тенденции преобразований в судостроительной отрасли // Судостроение. – 2004. - № 3. – С. 37-38.
6. Прокопович Л.Б. Фактори, що впливають на формування системи центрів відповідальності при управлінні затратами в суднобудуванні // Вісник Технологічного університету Поділля. – Хмельницький: Технологічний університет Поділля, 2003. - № 5 Ч. 2, Т. 2 (55). – С. 106-110.
7. Прокопович Л.Б. Використання коефіцієнтів керування витратами при оцінці діяльності центрів відповідальності суднобудівних підприємств // Міжнародна науково-практична конференція «Фондовий ринок і його роль у розвитку економіки держави». – Миколаїв: НУК, 2004. – С. 98-99.
8. Прокопович Л.Б. Використання ступеня керування витратами при формуванні системи центрів відповідальності в суднобудуванні // Збірник наукових праць НУК. – Миколаїв: НУК, 2005. – № 6 (405). - С. 169-174.